

Ortadoğu'da Siyonist İdeolojiden "Militarist İsrail Devleti'ne Evrilmenin Sonuçları

"Siyonizm, toprak hırsızlığı, etnik temizlik ve soykırım suçu işleyen militarist bir devletin sahte bir idolüdüdür". *

İsrail'in devletinin kurulduğu 1948 yılından günümüze uzanan Siyonist ideolojinin militarist bir devlete dönüşmesi, orta doğu coğrafyasında katliama varan insan hakları ihlallerinin sona ermeyeceğinin göstergesidir. İsrail devletinin 7 aydır süren bombardımanlarının Gazze'de yarattığı yıkım ve sonucunda ortaya çıkan 35 bine yakın ölüm ve 80 bine yakın yaralı bunun aynı zamanda en açık delilidir.

İsrail'de siyonist ideolojinin militarist bir devlete dönüşmesinde en önemli gösterge; ordunun yönetimde, politika oluşturmada ve toplumsal meselelerde baskın bir rol oynamasıdır. Ortaya çıkan militarist yapının temel bileşenleri ise; Askeri hakimiyet, otoriterlik, toplumun militarizasyonu, milliyetçilik ve militarizm, güvenlik devleti, çatışma ve saldırganlık ve kişilik kültü başlıkları üzerinde toplanmasıdır. Bu başlıkları özetlediğimizde ise, karşımızı aşağıdaki özet tablo çıkar ve günümüz İsrail devleti tamda bu görüntüyü taşımaktadır:

Askeri Hakimiyet: Militarist bir devlet yapısında ordu, siyasi karar alma süreçleri üzerinde önemli bir güce ve etkiye sahiptir ve genellikle hükümet ve yargı gibi sivil kurumları gölgede bırakır. Ordu ekonomi, medya ve eğitim dahil olmak üzere toplumun kilit sektörlerini doğrudan kontrol edebilmekte veya büyük ölçüde etkileyebilmektedir.

Otoriterlik: Militarist devletler, merkezi kontrol ve sınırlı siyasi özgürlükler ile otoriter eğilimler sergileme eğilimindedir. İfade, toplanma ve basın özgürlüğü gibi sivil özgürlükler ulusal güvenlik veya toplumsal düzenin korunması adına kısıtlayabilmektedir.

Toplumun Militarizasyonu: Militarist devletler askeri hazırlığa öncelik vermekte ve genellikle ulusal kaynakların orantısız bir kısmını savunma harcamalarına ayırmaktadır. Savunma müteahhitleri, devlet kurumları ve askeri liderlerden oluşan askeri-endüstriyel kompleks, ulusal öncelikleri ve politikaları şekillendirerek önemli bir ekonomik ve siyasi güce sahiptir.

Milliyetçilik ve Militarizm: Militarist devletler genellikle milliyetçiliği ve militarizmi temel değerler olarak öne çıkarmakta, orduyu yüceltmekte ve askerlik hizmetini asil ve vatansever bir görev olarak tasvir etmektedir. Askeri semboller, törenler ve ritüeller vatandaşlar arasında birlik ve sadakat duygusunu teşvik etmek ve devletin otoritesini meşrulaştırmak için kullanılmaktadır.

Güvenlik Devleti: Ulusal güvenlik kavramı, politikalarını ve eylemlerini ulusu dış tehditlerden korumak ve i istikrarı sürdürmek açısından gerekçelendiren militarist bir devletin ideolojisinin merkezinde yer almaktadır. Gözetim, sansür ve diğer önlemler muhalefeti ve algılanan yıkıcılığı bastırmak için kullanılmaktadır.

Çatışma ve Saldırganlık: Militarist devletler, küresel sahnede etkilerini göstermeye ve çıkarlarını korumaya çalıştıkları için askeri müdahale, yayılcılık ve emperyalizm gibi saldırgan dış politikalara eğilimli yüksektir. Bu durum komşu devletlerle çatışmalara yol açabilir ve uluslararası ilişkilerdeki gerilimleri artırmaktadır.

Kişilik Kültü: Militarist devletlerdeki liderler genellikle bir kişilik kültür geliştirerek kendilerini ulusun gücünü ve direncini temsil eden güçlü, kararlı ve vazgeçilmez liderler olarak tasvir etmektedir. Propaganda ve devlet kontrolündeki medya, ulusal birlik ve gururun sembolü olarak lider imajını desteklemek için kullanılmaktadır.

Genel olarak, militarist bir devlet yapısının ana imajı, ordunun önemli ölçüde kontrol ve etki sahibi olduğu, siyasi, sosyal ve ekonomik hayatı kendi çıkar ve hedefleri doğrultusunda şekillendirdiği bir toplumdur.

Siyonizm ideolojinin İsrail'de oluşturduğu militarist devlet yapısının geldiği nokta; orta doğu ve özelinde de Filistin'de devlet olmanın en kestirme yolunun şiddet ve şiddetten yola çıkarak soykırıma varan savaşın tek çözüm olarak görülmesidir.

4000 yıllık kadim Yahudi halkını, dünyanın gözü önünde acımadan öldüren ve fütursuzca katliam yapan "gözü dönmüş katiller" noktasına getiren "Siyonist İdeoloji" yi özetleyelim şimdi:

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında, Avrupa sömürgeciliği ve emperyalizminin damgasını vurduğu bir dönemde ortaya çıkar Siyonizm ve günümüzde de devam etmektedir. Siyonizm, Filistin'de bir Yahudi devleti kurmayı amaçlayan sömürgeci güçlerin eylemlerini yansıtmaktadır ve bunun da yerli Filistin nüfusunun yerinden edilmesine ve marjinalleştirilmesine yol açarak yapmıştır ve devam da etmektedir.

Siyonist ideolojinin temelini oluşturan ana unsurların ilki; toprakla tarihsel ve kültürel bağlantı da bulunmaktadır. İdeolojinin merkezinde, Yahudi halkının İsrail topraklarıyla (Eretz İsrail veya Filistin olarak da anılır) tarihsel ve kültürel bağına olan inanç yer alır ve Siyonistler, Yahudi halkının atalarının toprakla olan bağlarını savunmak için İncil'deki anlatılardan, tarihi metinlerden ve kolektif hafızadan yararlanmaktadır.

Milliyetçilik ve Kendi Kaderini Tayin: Siyonizm temelde milliyetçi bir harekettir ve Yahudi halkının kendi kaderini tayin etme ve egemenliği hak eden ayrı bir ulusal grup oluşturduğu fikrine dayanır. Bu ideoloji, Yahudilerin ayrımcılık ve zulümle karşı karşıya kaldığı Avrupa toplumlarında asimilasyon ve entegrasyonun algılanan başarısızlıklarına bir yanıt olarak karşımıza çıkar aynı zamanda.

Sürgünlerin Dönüşü ve Toplanması: Siyonizmin temel ilkelerinden biri, dünyanın dört bir yanına dağılmış Yahudilerin İsrail'deki ata yurtlarına geri döneceği fikri olan "sürgünlerin toplanması" inancıdır. Bu kavramın kökleri mesihçi ve dini geleneklere dayanmaktadır ancak Theodor Herzl gibi Siyonist düşünürler tarafından sekülerleştirilmiş ve siyasileştirilmiştir.

Yahudi Devleti ve Vatanı: Siyonizm, Yahudi halkının fiziksel güvenliğini, kültürel devamlılığını ve kolektif kimliğini sağlamanın bir yolu olarak İsrail topraklarında bir

Yahudi devletinin kurulmasını savunur. Devlet kurma hedefi, Siyonist hareketin temelini oluşturan 1897 Basle Programı'nda dile getirilmiştir.

Kolonizasyon ve Yerleşim: Siyonist ideoloji, Filistin'e Yahudi göçünün teşvik edilmesini ve gelecekteki Yahudi devletinin altyapısını oluşturmak için tarımsal yerleşimlerin (kibbutzim) ve şehir merkezlerinin (Tel Aviv gibi) kurulmasını içerir. Siyonizmin bu yönü Avrupa sömürgeciliği ve yerleşimci sömürgeciliğindeki kökenlerini yansıtmaktadır.

Güvenlik ve Savunma: Yahudilerin karşılaştığı tarihsel zulüm ve ayrımcılık göz önüne alındığında, Siyonizm Yahudi halkı için güvenlik ve öz savunmanın önemini vurgulamaktadır. Bu, daha sonra İsrail Savunma Kuvvetleri'ne (IDF) dönüşen Haganah gibi askeri örgütlerin kurulmasında ve dış tehditlere karşı güçlü bir askeri caydırıcılığın sürdürülmesi taahhüdünde kendini göstermiştir.

Çoğulculuk ve Demokrasi: İlk Siyonist liderler öncelikle seküler ve sosyalist iken, Siyonizm bir dizi siyasi, dini ve kültürel perspektifi kapsayacak şekilde gelişmiştir. Çağdaş Siyonizm, her biri Yahudi devletinin geleceğine ve Yahudi olmayan vatandaşları ve komşularıyla ilişkilerine dair kendi vizyonuna sahip laik, dini, liberal, muhafazakar ve sosyalist akımları içermektedir.

Genel olarak, Siyonist ideoloji karmaşık ve çok yönlüdür; içinde geliştiği çeşitli tarihsel, kültürel ve siyasi bağlamları yansıtır. İsrail ve daha geniş Yahudi toplumu içindeki tartışmaları ve politikaları şekillendirmeye ve İsrail-Filistin çatışması ve Orta Doğu'nun geleceği hakkındaki tartışmaları etkilemeye devam etmektedir.

İsrail-Filistin çatışmasını ve bu çatışmanın gidişatını şekillendirmede Siyonizm'in rolü oldukça belirleyicidir. 1948 Arap-İsrail Savaşı, 1967 Altı Gün Savaşı ve Oslo Anlaşmaları gibi kilit olayların yanı sıra İsrail yerleşimleri, Kudüs'ün statüsü ve Filistinli mültecilerin geri dönüş hakkı gibi süreçler oldukça önemlidir. Yahudi kimliğinin doğası, Siyonizm ve Yahudilik arasındaki ilişki ve Yahudilerin kendi kaderlerini tayin etme arzusu ile Filistin halkının hakları arasındaki gerilim gibi Siyonist hareket içindeki tartışmaları ve eleştirileri önemli noktaya getirmektedir.

Yahudi diaspora toplulukları üzerindeki etkisi, İsrail'e yönelik Batı desteğinin şekillenmesindeki rolü ve milliyetçilik, sömürgecilik ve insan haklarına ilişkin daha geniş tartışmalar üzerindeki etkisi de dahil olmak üzere Siyonizm'in küresel etkisi de oldukça belirleyicidir.

Siyonizm İsrail'de, devletin varlığının ve kimliğinin temelini oluşturan ve yaygın olarak kabul gören bir ideolojidir. Bu nedenle, İsrail'deki siyasi parti ve grupların büyük çoğunluğu Siyonizmi çeşitli derecelerde desteklemektedir. Bununla birlikte, farklı partilerin Siyonist ilkeleri nasıl yorumladığı ve önceliklendirdiği konusunda nüanslar ve farklılıklar vardır:

Likud: Likud, İsrail'de genellikle muhafazakâr ve milliyetçi politikalarla ilişkilendirilen merkez sağ bir siyasi partidir. Kökleri Ze'ev Jabotinsky tarafından kurulan sağcı bir Siyonist hareket olan Revizyonist Siyonizm'e dayanmaktadır. Likud, Yahudi halkının atalarının anavatanında kendi kaderini tayin etme hakkı da dahil olmak üzere Siyonist ilkelere dayalı güçlü ve güvenli bir İsrail'i savunur.

Mavi ve Beyaz: Mavi ve Beyaz 2019 yılında kurulan merkezci bir siyasi ittifaktır ve temel olarak üç partinin koalisyonundan oluşmaktadır: İsrail Direnç Partisi, Yesh Atid ve Telem. Mavi ve Beyaz, liberal ve seküler perspektifler de dahil olmak üzere bir dizi siyasi ideolojiyi kapsarken, genel olarak Siyonizm ilkelerini ve İsrail devletini Yahudi ve demokratik bir devlet olarak desteklemektedir.

İşçi Partisi: Tarihsel olarak İsrail siyasetindeki baskın partilerden biri olan İşçi Partisi'nin kökeni Siyonist işçi hareketine dayanmaktadır. Son yıllarda etkisi azalmış olsa da İşçi Partisi, Siyonist vizyonun yanı sıra barış ve sosyal adaletin önemini vurgulayarak sosyal demokrasi ve ilerici Siyonizmi savunmaya devam etmektedir.

Yisrael Beiteinu: Yisrael Beiteinu, İsrail kimliği, güvenliği ve Yahudi vatandaşların hakları ile ilgili konulara odaklanan sağcı milliyetçi bir partidir. Avigdor Lieberman liderliğindeki Yisrael Beiteinu, İsrail'in Yahudi karakterinin önceliğini ve dış tehditlere karşı güçlü bir savunma sürdürme ihtiyacını vurgulayan seküler bir Siyonizm biçimini desteklemektedir.

Dini Siyonist Partiler: İsrail'deki bazı siyasi partiler, dini takva ile Siyonist ilkelere desteği birleştiren dini Siyonist topluluğun çıkarlarını temsil etmektedir. HaBayit HaYehudi (Yahudi Evi) ve Dini Siyonist Parti (eski adıyla Ulusal Dini Parti) gibi bu partiler dini ve Siyonist değerlere dayalı bir Yahudi devletini savunmaktadır.

Shas ve Birleşik Tevrat Yahudiliği: Öncelikli olarak dini ve ultra-Ortodoks meselelere odaklanmış olsalar da Shas ve United Torah Judaism gibi partiler de daha dini ve geleneksel bir perspektiften de olsa Siyonist projeyi desteklemektedir. İsrail'in Yahudi karakterini ve mirasını korumanın yanı sıra dini özgürlüklerin korunmasının önemini vurgulamaktadırlar.

Bunlar İsrail'de Siyonizm'i çeşitli şekillerde destekleyen çok sayıda siyasi parti ve gruptan sadece birkaç örnektir. Vurgu ve yaklaşım farklılıkları olsa da Siyonizm İsrail'in siyasi yelpazesinin çoğunda birleştirici bir ideolojidir ve bu durum İsrail devletinin Ortadoğu'da Siyonist tavrının uzun soluklu korunacağını göstermektedir.

İsrail'in Siyonist ideoloji ile Orta Doğu'da geleceği var mı?

Siyonist ideoloji ile İsrail halkının Orta Doğu'daki geleceği sorusu karmaşık ve çok yönlü olsa da konuya ışık tutmaya yardımcı olacak bazı hususların altını çizebiliriz.

İsrail'in Varoluşsal Güvenlik Kaygıları: Birçok İsrailli için Siyonizm ve İsrail'in bir Yahudi devleti olarak varlığı birbirinden ayrılamaz görülmektedir. Siyonist ideoloji, özellikle tarihsel zulüm ve Holokost ışığında, Yahudi halkı için güvenli bir anavatan ihtiyacını vurgulamaktadır. Bu nedenle, birçok İsrailli Siyonizmi, istikrarsızlık ve çatışmanın damgasını vurduğu bir bölgede İsrail'in hayatta kalmasını ve güvenliğini sağlamak için gerekli görmektedir.

Bölgesel Dinamikler: İsrail'in komşuları ve daha geniş anlamda Orta Doğu ile olan ilişkisi, geleceğine ilişkin tartışmaları büyük ölçüde etkilemektedir. İsrail son yıllarda Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Sudan ve Fas ile normalleşme anlaşmaları da dahil olmak üzere birçok Arap devletiyle diplomatik ilişkiler kurmuş olsa da, bölge jeopolitik gerilimler ve çözülmemiş çatışmalarla dolu olmaya devam etmektedir. Özellikle devam

eden İsrail-Filistin çatışması, İsrail'in bölgeye entegrasyonu açısından önemli zorluklar teşkil etmektedir.

Demografik Gerçekler: Arap azınlık nüfusu ve işgal altındaki topraklarda yaşayan Filistinliler de dahil olmak üzere İsrail'in demografik yapısı, gelecek için hem fırsatlar hem de zorluklar sunmaktadır. Siyonist ideoloji İsrail'in Yahudi karakterini ve Yahudi sürgünlerin bir araya getirilmesini vurgulamakta, ancak aynı zamanda İsrail sınırları içindeki Yahudi olmayan toplulukların hakları ve statülerine ilişkin soruları da gündeme getirmektedir.

İç Bölünmeler: İsrail toplumu, ülkenin geleceği için birbiriyle rekabet eden vizyonlara sahip, çeşitli ve dinamik bir toplumdur. Siyonist ideoloji birçok İsrailli için birleştirici bir çerçeve sağlarken, din ve devlet, İsrail-Filistin çatışması ve ordunun toplumdaki rolü gibi konularda önemli iç bölünmeler vardır. Bu iç tartışmalar ve gerilimler İsrail'in siyasi manzarasını şekillendirmekte ve yörüngesini etkilemektedir.

Küresel Bağlam: İsrail'in Orta Doğu'daki geleceği daha geniş küresel eğilimler ve gelişmelerden de etkilenmektedir. Başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa olmak üzere İsrail'e verilen uluslararası destek, İsrail'in bölgesel zorlukların üstesinden gelmesinde ve Orta Doğu'daki konumunu sağlamlaştırmasında kilit bir faktör olmuştur. Aynı zamanda değişen jeopolitik dinamikler, ortaya çıkan tehditler ve gelişen ittifaklar İsrail'in bölgedeki konumunu etkilemektedir.

Siyonist ideoloji ile İsrail'in Ortadoğu geleceği var mı? sorusu, doğası gereği karmaşıktır ve bölgesel dinamikler, demografik gerçekler, iç bölünmeler ve küresel bağlam dahil olmak üzere çeşitli faktörlere bağlıdır. Siyonist ideoloji İsrail'in kimliğini ve politikalarını şekillendirmeye devam ederken, ülkenin uzun vadeli beklentileri bu zorlukların üstesinden gelme ve komşuları ve daha geniş uluslararası toplumla yapıcı bir şekilde ilişki kurma becerisini ortadan kaldırmaktadır. İsrail'in militarist devlet yapısı; başta komşuları olmak üzere, uluslararası toplumla yapıcı bir şekilde ilişki kurma becerisini de ortadan kaldırmaktadır. İsrail kısa vade de Siyonist ideoloji ile beslenen militarist yapıyı aşamazsa ne acıdır ki, tarihe bu sefer "Holokost" yaşatmış bir devlet olarak geçecektir.

Prof. Dr. Metin Duyar

(*) Yahudi yazar ve aktivist Naomi Klein, Gazze savaşına karşı Yahudilerin öncülük ettiği New York'taki büyük bir protesto gösterisindeki konuşmasından.